

De toon zetten: de impact van de opkomende circulaire economie op de bouwsector

Isabelle Sobotka
Leefmilieu Brussel

PRESENTATIE VAN DE SPREKER

Isabelle Sobotka, architect, werkt al meer dan 10 jaar bij Leefmilieu Brussel. Ze heeft uitgebreide ervaring opgedaan op het gebied van circulaire economie in de bouw. Ze heeft onder andere het Regionaal Programma voor Circulaire Economie gecoördineerd en coördineert momenteel de RENOLUTION-strategie voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Ze komt vandaag praten over de visie op circulaire economie voor de Brusselse sector en de concretisering ervan. Ze zal ook het toekomstige regelgevingskader en de regionale tools en ondersteuning ontwikkeld in het kader van de RENOLUTION-alliantie bespreken.

Circulaire economie

Brusselse bouwsector

RENOLUTION

Context ?

Temperature change in Brussels since 1850

Klimaat- verandering

Sociale, economische en
milieugevolgen

1860

1890

1920

1950

1980

2010

Europese context

Europe context

25-30%

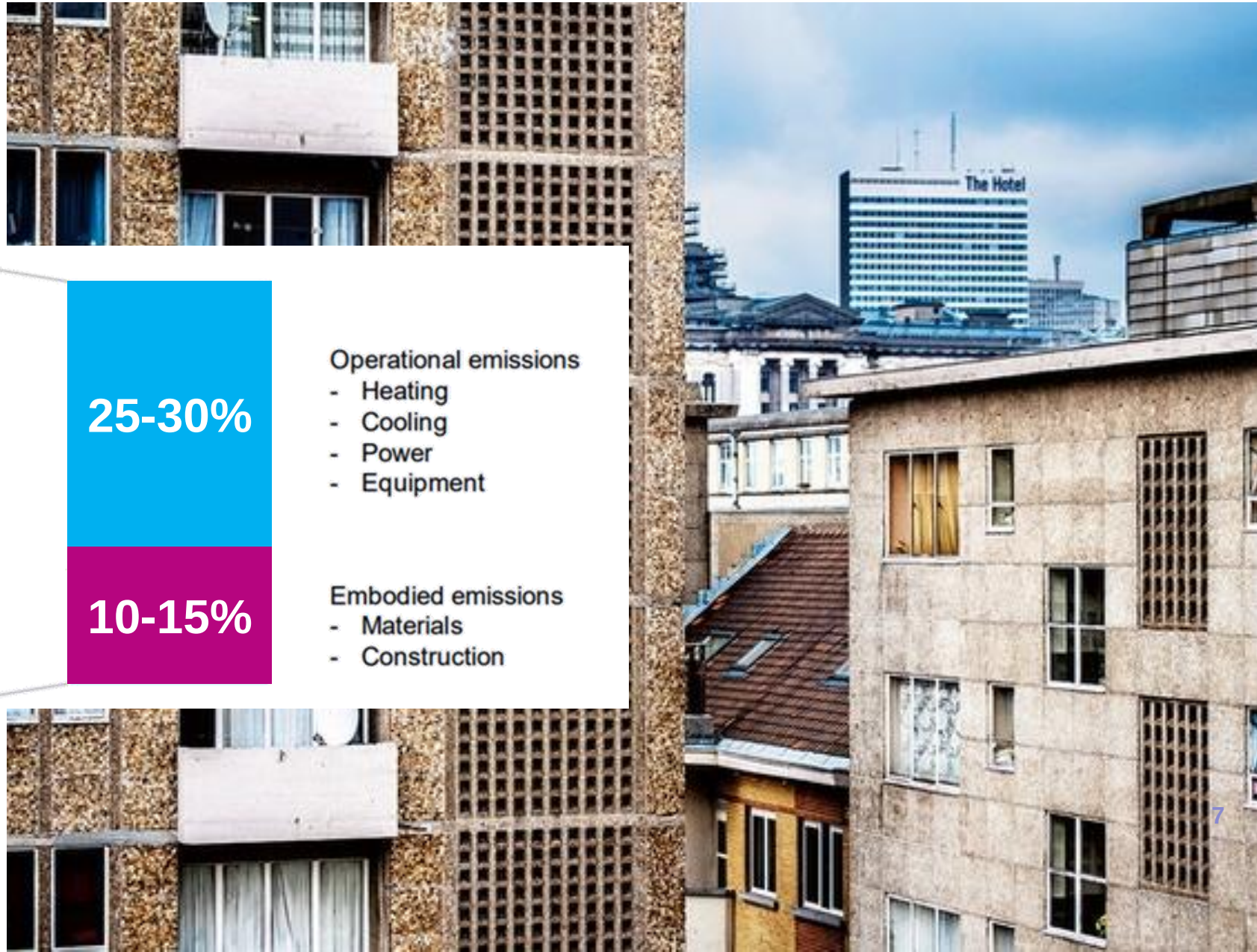
Operational emissions

- Heating
- Cooling
- Power
- Equipment

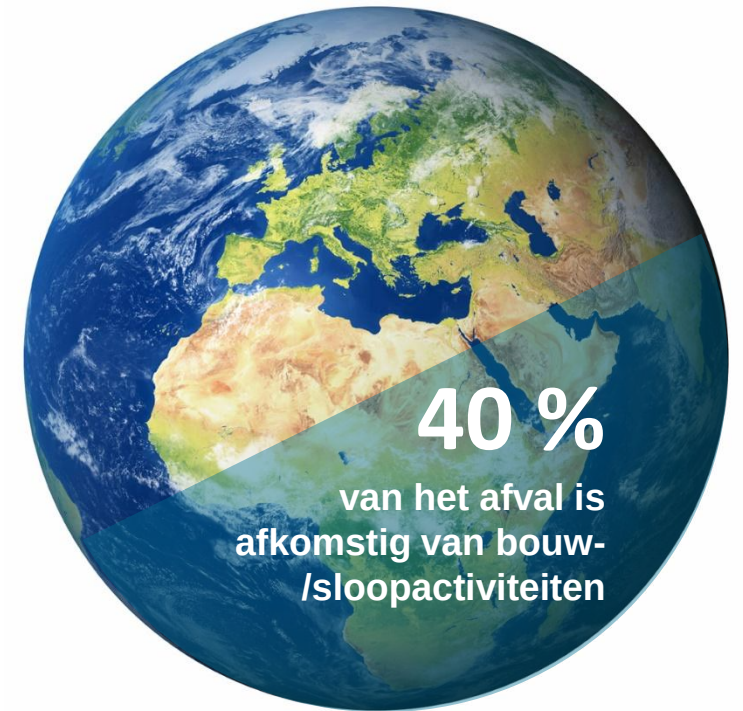
10-15%

Embodied emissions

- Materials
- Construction

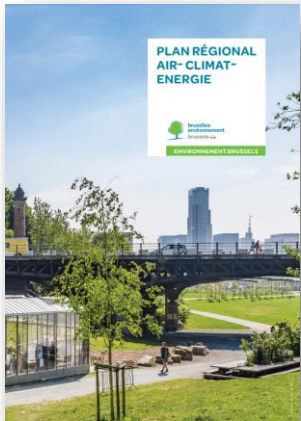
Europese context

Regelgeving en hulpmiddelen

POLITIEKE INTENTIE

Duurzaamheid versterken.
Beweeg de sector in de richting van circulariteit.

ACTIEPLAN

Nieuwe renovatiestrategie.
Verbetering van energieprestaties, duurzaamheid en de circulaire economie.

REGELGEVING (wordt herzien)

Bevorderen van duurzaamheid en circulariteit. Behoud van bestaande gebouwen. Aanpasbaarheid en flexibiliteit van ruimtes en hergebruik van materialen.

REGELGEVING

Global Warming Potential (GWP).
Uitstoot en klimaatverandering indicator.

REFERENTIETOOL

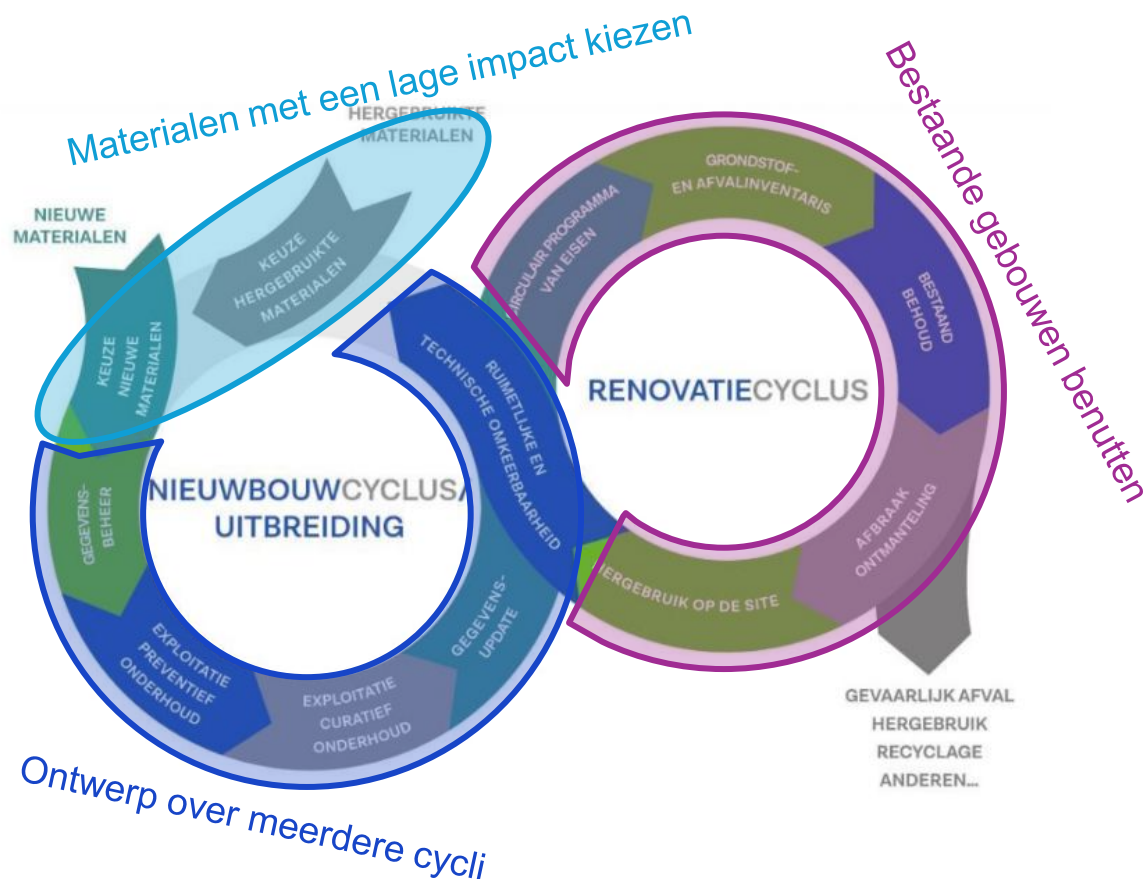
Recuperatie.
Ruimtelijke omkeerbaarheid.
Technische omkeerbaarheid.
Levenscyclusanalyse.

Routekaart van actoren en strategieën voor circulair bouwen en renovatie

Routekaart van de actoren uit de bouwsector naar een circulaire economie, 2019.

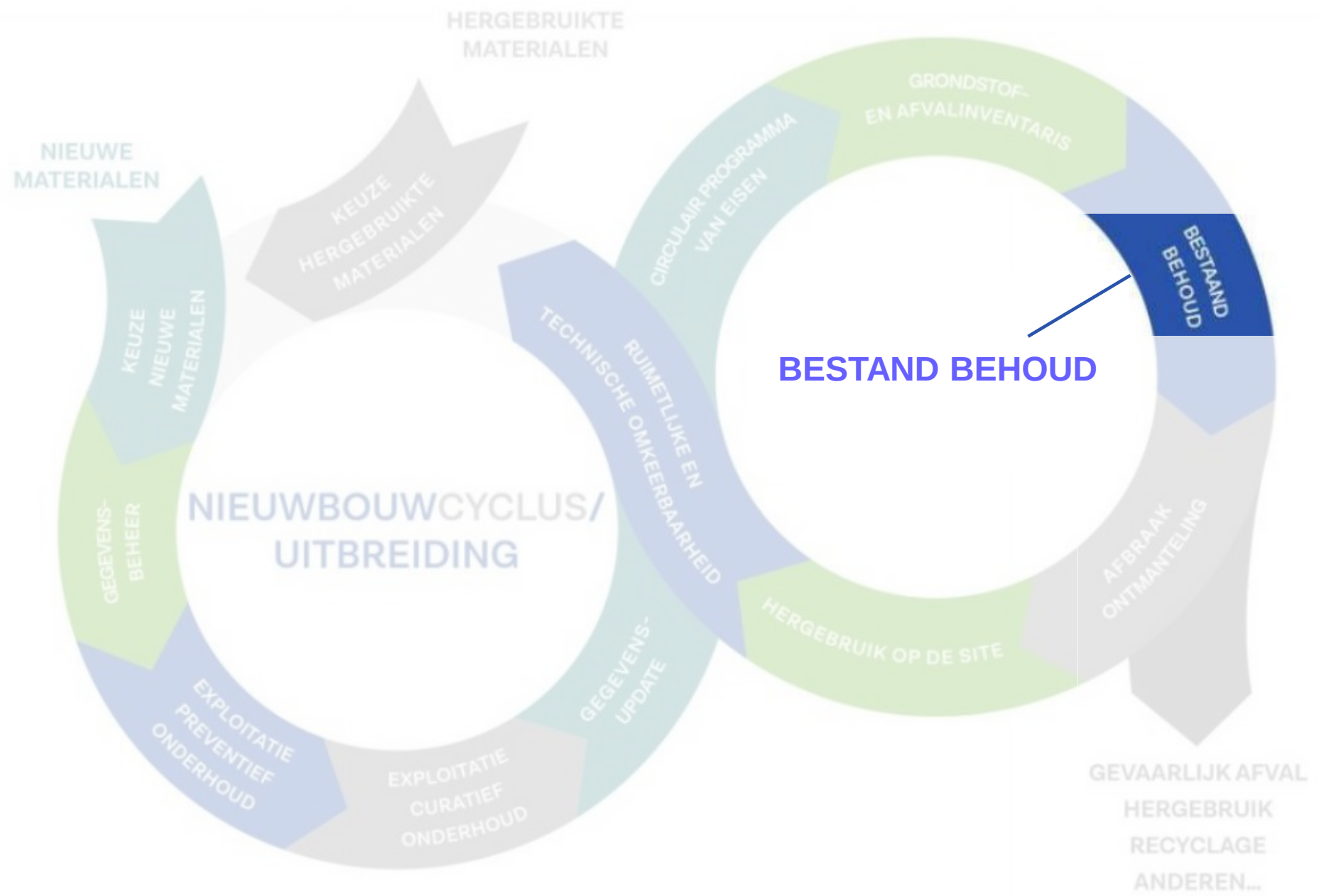

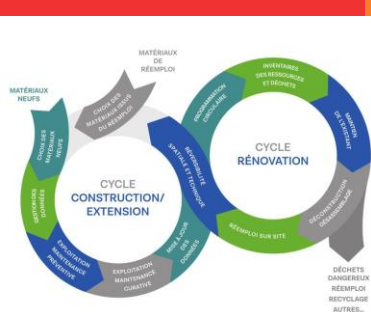
Vademecum circulair bouwen, 2021.

RENOLUTION

Concreet ?

Prioriteit 1

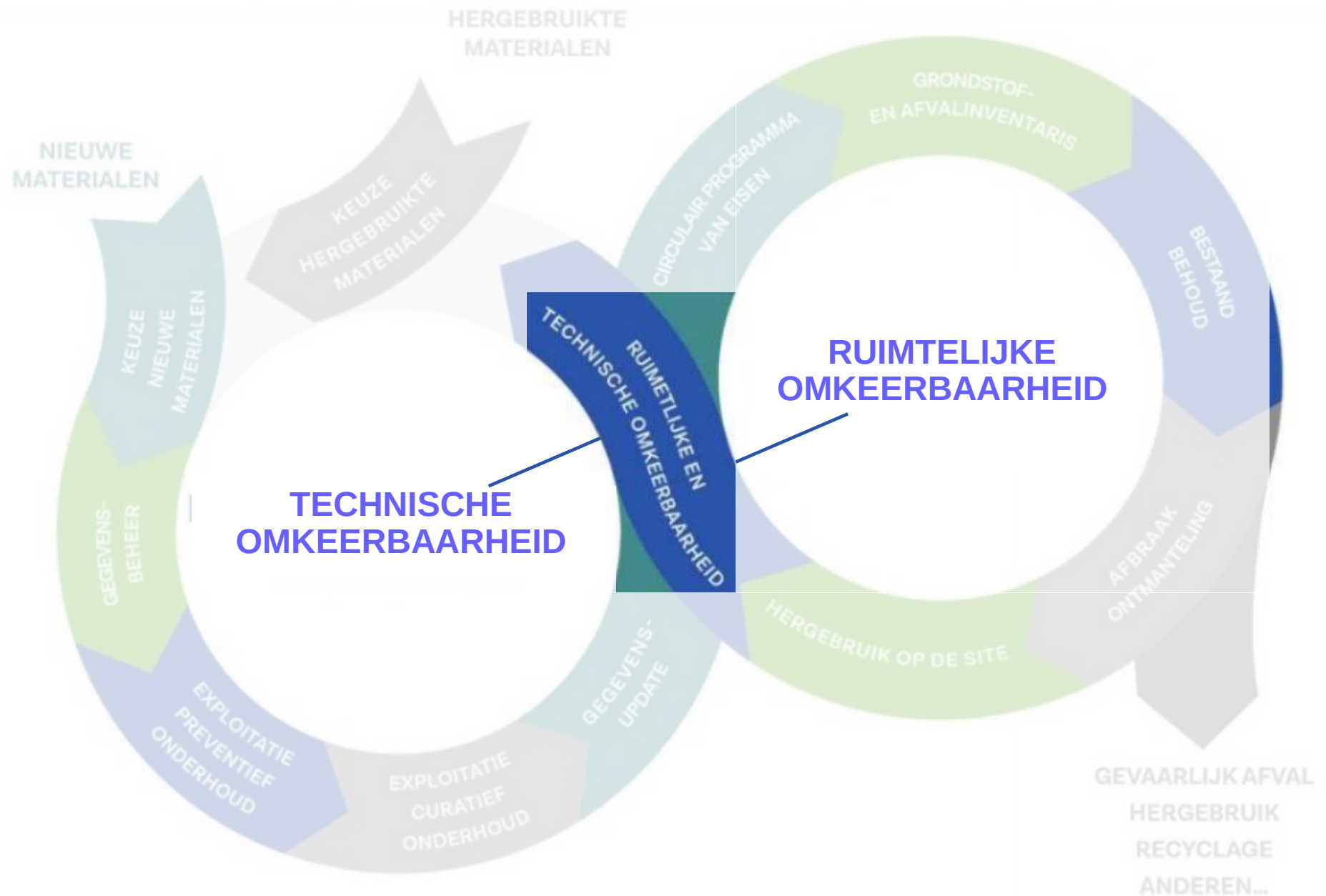
Bestaande gebouwen onderhouden

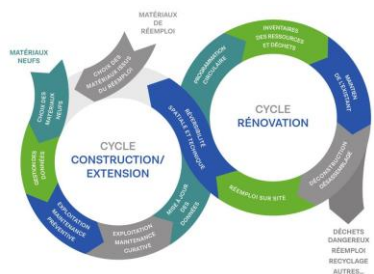

Tour à Plomb, Brussel

Bijhouden / ontwikkelen van bronnen
in Brussel

Prioriteit 2

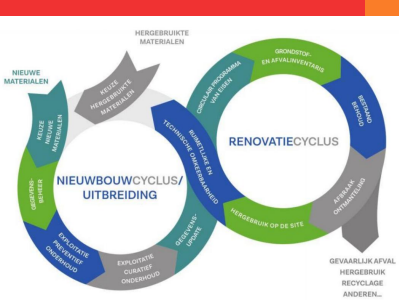
Verschillende levenscycli

Het ontwerpen (en bouwen) van het gebouw en het gebruik van de onderdelen, elementen, producten en materialen op zo'n manier dat ze kunnen worden aangepast en getransformeerd.

Ruimtelijke omkeerbaarheid

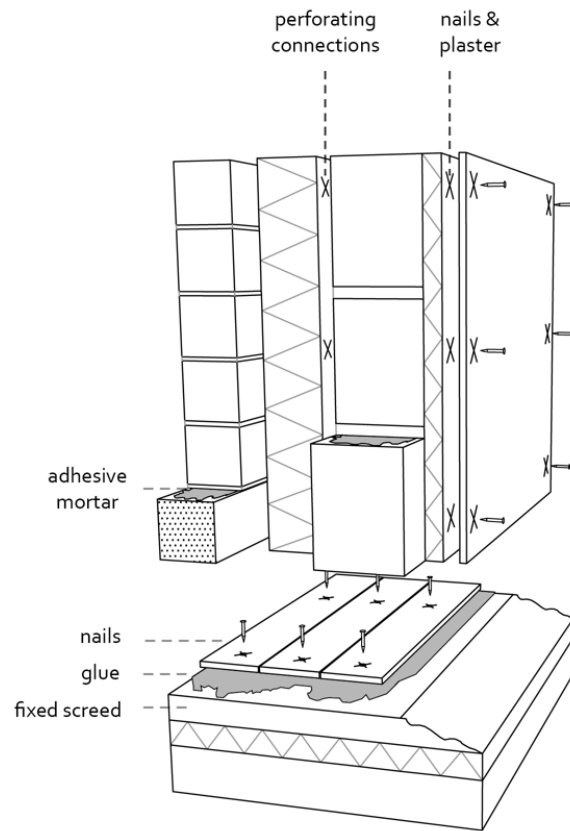
Ket & Co, Sint-Jans-Molenbeek

Prioriteit 2

Verschillende levenscycli

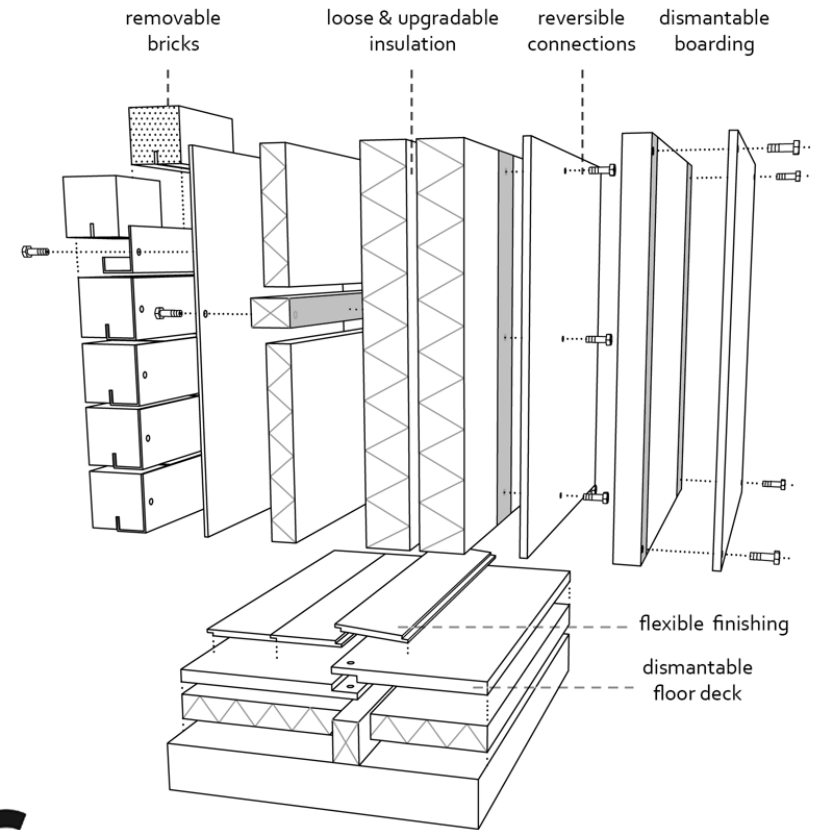
demolition

linear

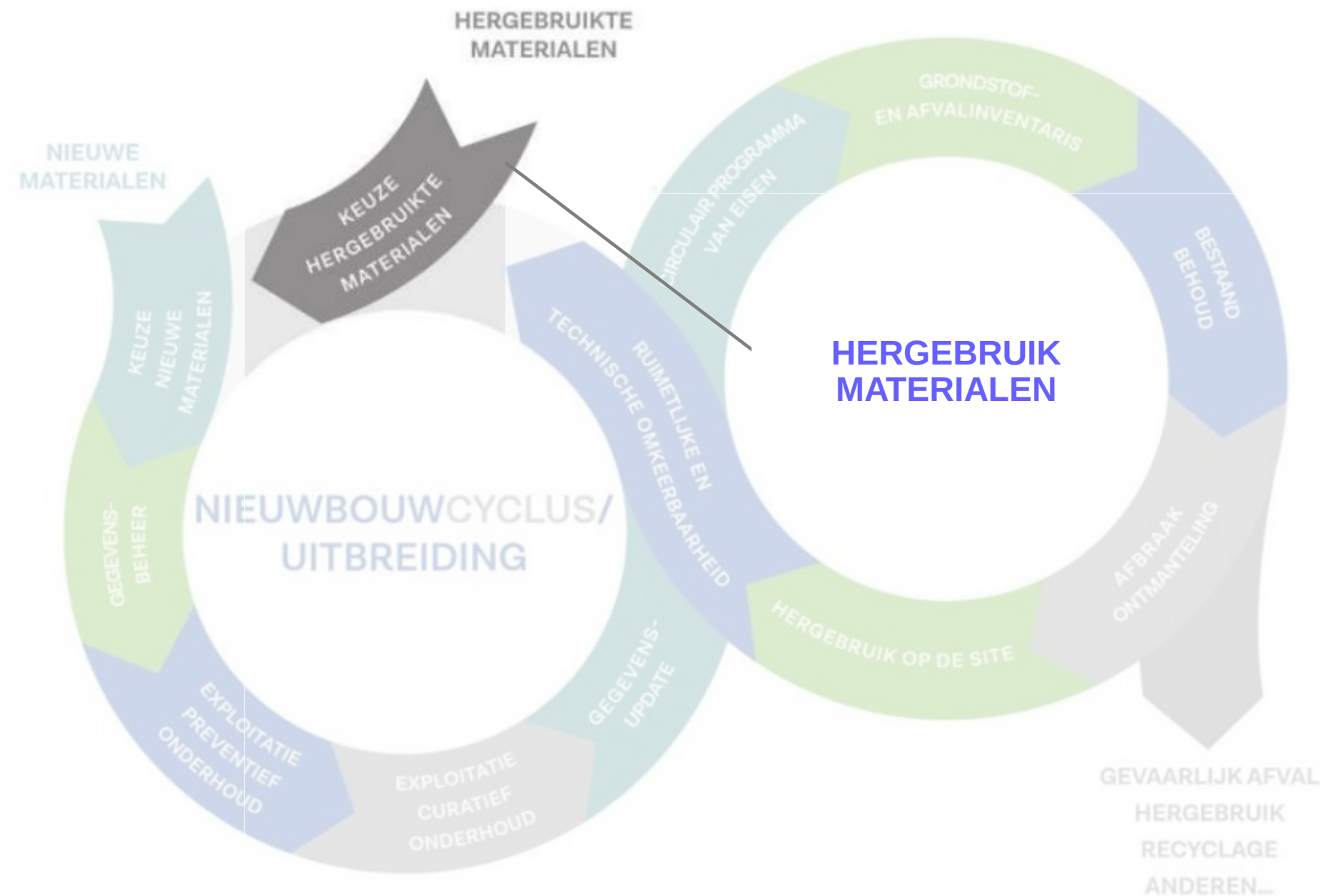

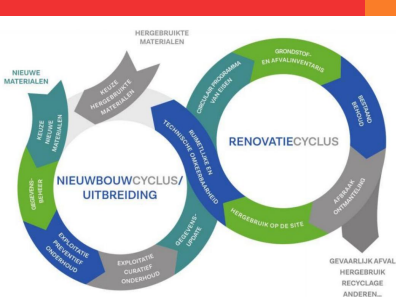
circular

FUTURE REUSE

Technische omkeerbaarheid

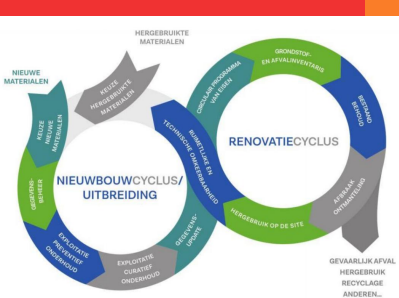
Prioriteit 3 Keuze van Materialen Hergebruik

Leer meer over de kwantiteit en kwaliteit van materialen, producten en onderdelen en hoe deze worden gebruikt om een of meer CE-strategieën te ontwikkelen.

MAS.003		
Appui de fenêtre en pierre bleue		
6 pc	La faible quantité de ce matériau ne permet pas de justifier une opération de démontage ou la recherche d'un canal de remise sur le marché.	
<u>Dimensions:</u> 17,5*50*5 cm		
📍 Entrée, vestiaire, salon		Potentiel de réemploi: moyen
MAS.004		
Dessin de façade en béton		
8 mc	Dépendant des résultats de démontage, ce lot pourrait être réutilisé au sein du futur projet, en façade ou comme cloisonnement intérieur par exemple. Il est possible que cet élément se situe également à l'arrière, (façade Ouest du bâtiment) que nous n'avons pas pu voir.	
<u>Dimensions:</u> Différents types		
📍 Façade Est		Potentiel de réemploi: in situ
MAS.005		
Briques structurales		
Au vu de l'état du bâtiment, quantité difficile à estimer.		Les briques potentiellement réutilisables seraient au RDC. Il serait intéressant d'imposer une obligation de moyens auprès de l'entrepreneur pour la remise sur le marché de ces éléments (vérification de la démontabilité + envoi vers des filières de revendeurs).
<u>Dimensions:</u> -		
📍 Facade Nord, Sud, Ouest		Potentiel de réemploi: moyen

Prioriteit 3

Keuze van Materialen

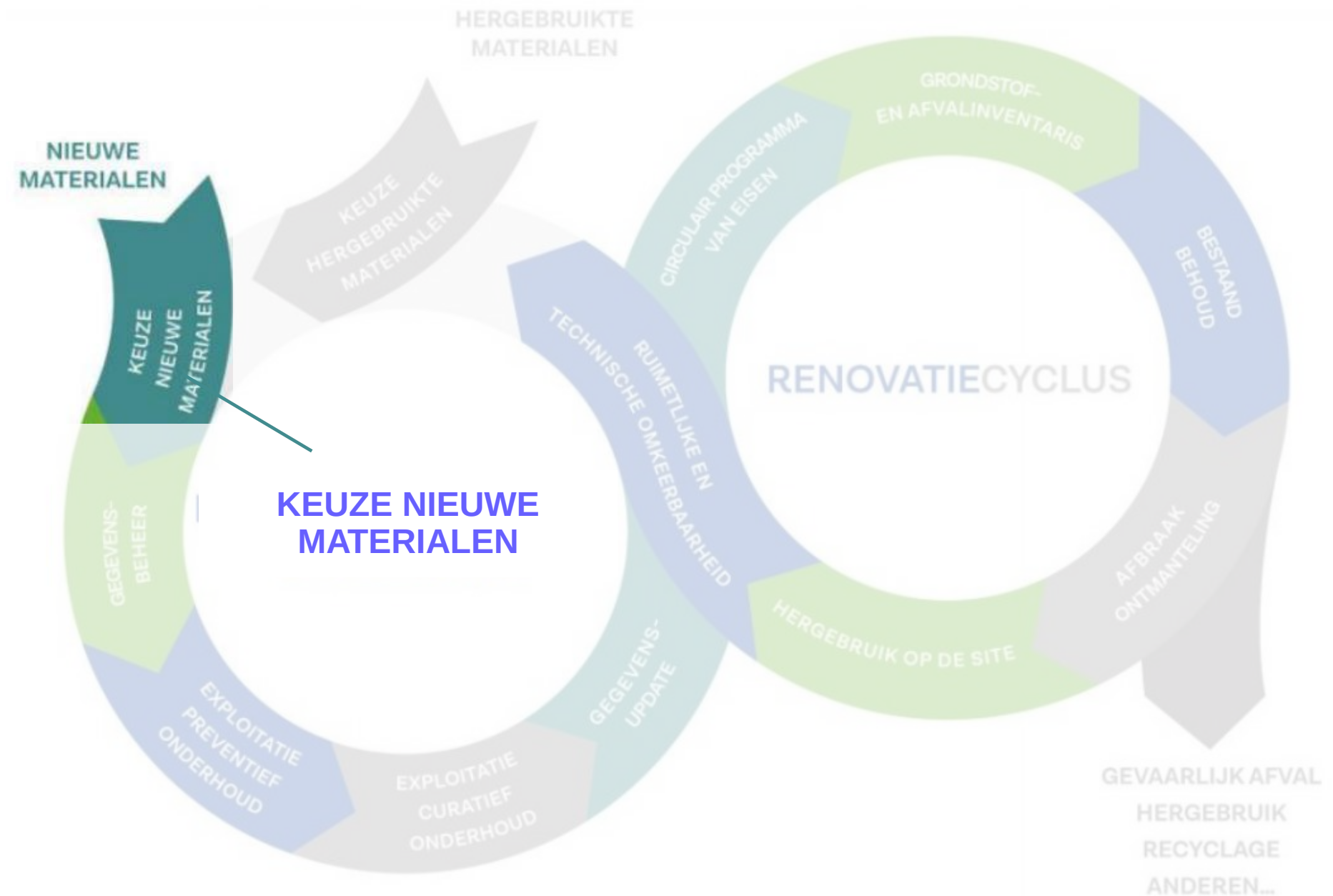
Hergebruik

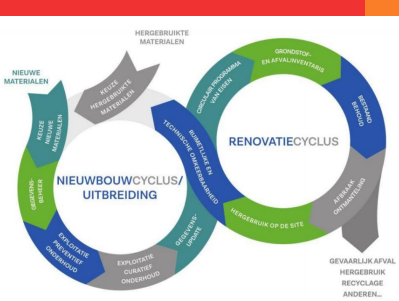

Project Vandergooten - Valens

(Her)gebruik van bouwproducten, materialen of elementen die eerder zijn gedemonteerd op de projectlocatie zelf

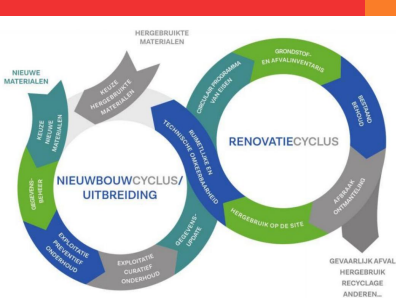

Prioriteit 3

Keuze van lage-impact materialen

Gebruik waar mogelijk lokale hernieuwbare bronnen

Prioriteit 3

Keuze van lage-impact Materialen

TOTEM

TOTEM-tool om milieueffecten te beoordelen

RENOLUTION

Alliantie RENOLUTION een dynamische actoren en tools

Een Alliantie

ENGAGEMENT

- Duidelijk politiek engagement
- Sterke ondersteuning (via stuur- en strategische comités)
- Doeltreffend mandaat voor overheden

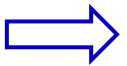
SAMENWERKING

- Samenwerking en overleg tussen de overheid en de privésector
- Visies delen > Steun van stakeholders-
- Akkoord over prioriteiten

BOTTOM - UP

- Delen van ervaringen / Feedback
- Voorstellen van oplossingen > COP > CS
- Evolutie van de RENOLUTION-strategie

TRANSVERSALITEIT

- Integratie van milieukwesties in andere verantwoordelijkheidsgebieden: opleiding, stadsplanning, logistiek, enz.
- Doorbreken van silo's tussen/ binnen instanties

KWALITEIT

- Coördinatie 150 organisaties, stakeholders
- Monitoring van alle werkzaamheden
- Algehele samenhang

Alliantie : 7 thematische ateliers

Regelgeving

Stedenbouw - Erfgoed

Stads vernieuwing

Financiering

Vraag en aanbod ondersteunen

Opleiding en Werk

Logistiek

Atelier Ondersteuning van de AANBOD

Doelstellingen:

- Het aanbod van diensten vergroten
- de transitie van de sector ondersteunen

Bedrijfsondersteuning

Rechercher une formation

Mot(s) Clé(s)

20 résultats

Quand agir ?

- ☐ AVANT UN CHANTIER
- ☐ PENDANT UN CHANTIER
- ☐ APRÈS UN CHANTIER
- ☐ A L'ÉCHELLE DE L'ENTREPRISE

Types de services

- ☐ À L'AGENDA
- ☐ SUR DEMANDE

Trouvez le meilleur moyen de gagner en expertise durable

↓ JE VEUX ÊTRE SUIVI CHEZ MOI OU SUR CHANTIER

↓ JE VEUX VOIR CE QU'IL Y A À L'AGENDA

↓ J'AI PEU DE TEMPS

Tri par ordre de parution

ACCOMPAGNEMENT

Lean Management

📍 LIEU AU CHOIX

ACCOMPAGNEMENT

CPRO

📺 ONLINE

ACCOMPAGNEMENT

Gestion des déchets

📍 EN PRÉSENTIEL

Circulariteit bij GRO

- Climate Responsive Design

- Energie

- Gezond gebouw

- Maatschappelijke en functionele kwaliteiten

Circulair bouwen

- Beheer en onderhoud

- Omgeving

- Water

Circulair bouwen

CIRC1 Recuperatie

CIRC2 Ruimtelijke omkeerbaarheid

CIRC3 Technische omkeerbaarheid

CIRC4 Levenscyclusanalyse

Tools voor circulariteit

Circulair bouwen

CIRC1 Recuperatie

CIRC2 Ruimtelijke omkeerbaarheid

CIRC3 Technische omkeerbaarheid

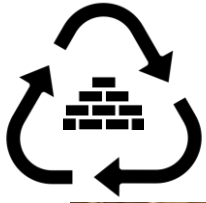
CIRC4 Levenscyclusanalyse

Interreg
North-West Europe
FCRBE

Check-list Conception Réversible

Ad Vitam Material - Platform van Belgische actoren in hergebruik

Wij zijn het netwerk voor
hergebruik in de bouw in
België

[ONTDEK HET NETWERK](#) →

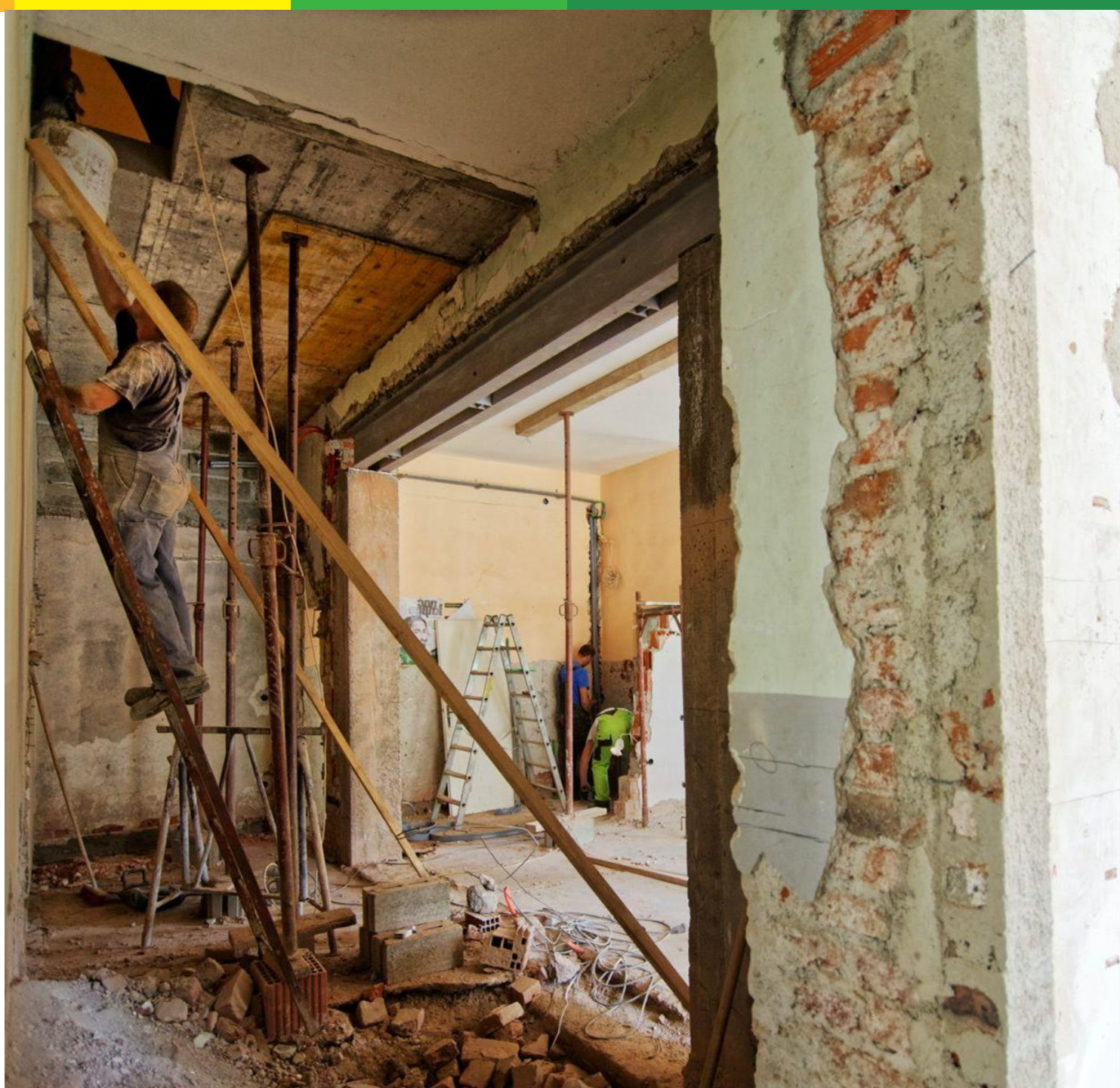

Atelier Opleiding en Werk

Doelstellingen:

- Bijdragen tot de verbetering van opleiding en onderwijs
- Duurzame werkgelegenheid creëren en in stand houden

Atelier Logistiek

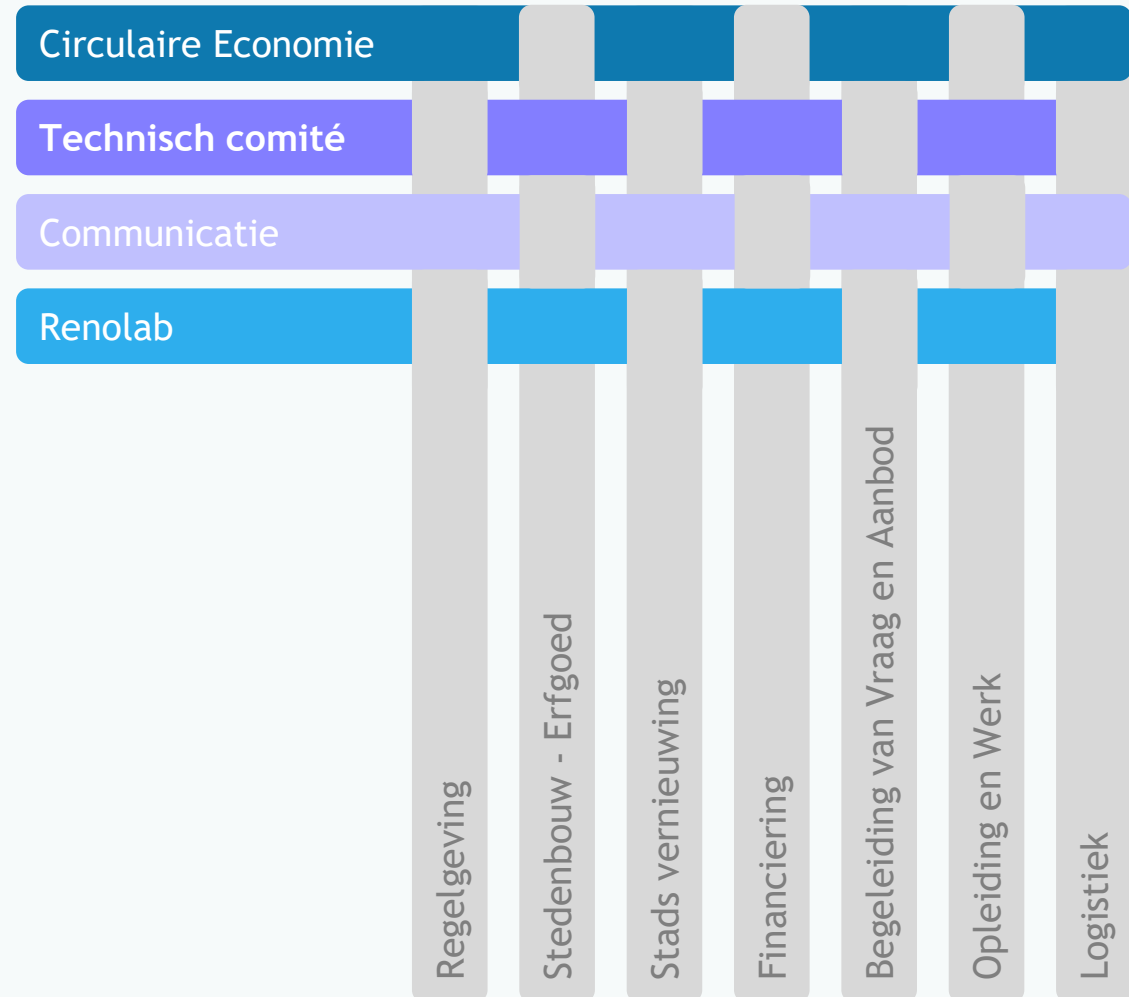
Doelstellingen:

- Regelgeving: Rivierennetwerk, enz.
- Territoriaal: Logistieke hub (BCCC), tijdelijke bezetting, enz.
- Operationeel: Logistiek plan van werf, sorteren op werf, enz.

Alliantie : 4 transversale acties

Renolab.ID

Renolab.B

RENOLAB.ID

Lever les freins à la rénovation durable et circulaire du bâti bruxellois

54

manifestations
d'intérêt

36

dossiers de
candidatures

22

lauréats

RENOLAB.B

Soutenir la conception ou la réalisation de projets de rénovation durable et circulaire

151

candidatures

116

lauréats

47

projets en
exécution

RENOLAB.ID

- ondersteunt ideeën, projecten, tools en mechanisme (financiële, sociaal, economisch, technisch enz.) die belemmeringen bij renovatie helpen op te lossen.

RENOLAB.B

- Bijstand van circulaire en duurzame renovatieprojecten van bestaande gebouwen.

Een **sector met een grote impact** op het klimaat: de bouwsector

Het Brussels Hoofdstedelijk **Gewest onderneemt actie:**

- PACE - politieke intenties
- GSV - BWLKE - evoluerende regelgeving
- RENOLUTION - een actieplan dat al 3 jaar loopt!

Een **duidelijke visie** en vastgelegde **prioriteiten** voor de CE-transitie

Veel **tools** en **ondersteuning** beschikbaar!

Werven die bewijzen dat het mogelijk is om circulariteit te integreren!

En nieuwe vaardigheden die ontwikkeld moeten worden 😊

Bedankt voor uw aandacht!

